

U 54/2022 rd

Statsrådets skrivelse till riksdagen förhandlingar om ett avtal mellan Europeiska Unionen och Republiken Angola om underlättande av investeringar

I enlighet med 96 § 2 mom. i grundlagen översänds till riksdagen ett memorandum om förhandlingar om ett avtal mellan Europeiska Unionen och Republiken Angola om underlättande av investeringar.

Helsingfors den 8 juli 2022

Utvecklings- och utrikeshandelsminister Ville Skinnari

Enhetschef Pekka Hirvonen

UTRIKESMINISTERIET

PROMEMORIA
20.6.2022

EU/2021/0320

FÖRHANDLINGAR OM ETT AVTAL MELLAN EUROPEISKA UNIONEN OCH REPUBLIKEN ANGOLA OM UNDERLÄTTANDE AV INVESTERINGAR

1 Bakgrund och avtalets syfte

I ett gemensamt uttalande av den 8 september 2020 avtalade Europeiska kommissionens verkställande vice ordförande Valdis Dombrovskis och Angolas handels- och industriminister Victor Fernandes om att inleda en bedömning av förhandlingar om ett avtal mellan EU och Angola om underlättande av investeringar. Investeringsavtalet syftar till att komplettera Angolas anslutning till det avtal om ekonomiskt partnerskap mellan EU och de avtalsslutande staterna i Södra Afrikas utvecklingsgemenskap (SADC) som Angola ännu inte är part i och som inte heller innehåller några bestämmelser om underlättande av investeringar. En bedömning av investeringsavtalet inleddes i slutet av 2020. Resultaten av bedömningen behandlades i AKS-arbetsgruppen i rådet med början i januari 2021. Kommissionen rekommenderade utifrån bedömningen att förhandlingar inleddes med Angola.

Angolas regering vill gärna se fler investeringar från EU-länderna. För att främja detta mål ordnades bland andra åtgärder våren 2022 i Bryssel det första forumet på hög nivå, Angola-EU Business Forum, dit Angola sände fem ministrar. Antalet investeringar håller på att öka. I många länder har man dock hittills genomfört endast en bråkdel av de utlovade investeringarna. Det beror på utmaningarna i affärsklimatet. Ett avtal om underlättande av investeringar ger också synlighet för EU.

För att förhandlingarna med Angola ska vara konsekventa och samstämmiga med de förhandlingar om avtal om underlättande av investeringar som förs med de övriga länderna i Afrika, Karibien och Stillahavsområdet (AKS), ansåg kommissionen att de ska grunda sig på de bestämmelser om underlättande av investeringar som finns i förhandlingsdirektiven för EU:s avtal om ekonomiskt partnerskap (Economic Partnership Agreement EPA). De ovannämnda förhandlingsdirektiven har ändrats med stöd av rådets beslut den 19 december 2019. En utredning av de uppdaterade förhandlingsdirektiven har lämnats till riksdagen den 4 december 2019 (E 59/2019 rd).

Rådets rättstjänst ansåg i januari 2021 i motsats till kommissionens rättstjänst att förhandlingsdirektiven från 2019 inte är tillräckliga för att kommissionen ska inleda förhandlingar med Angola, utan att inledandet av förhandlingar kräver ett separat bemyndigande av rådet. Rådets rättstjänst motiverade sin synpunkt med att Angola inte ännu är part i SADC-staternas avtal om ekonomiskt partnerskap och ansåg att förhandlingsdirektiven som uppdaterades 2019 gäller EPA-länderna, till vilka Angola ännu inte hör.

Vid AKS-arbetsgruppens möte den 20 april 2021 lade kommissionen fram en rekommendation för rådet till rådets beslut (ST 7292/2021), som hade utarbetats sedan januari utifrån diskussionerna i arbetsgruppen. Rådets rättstjänst rekommenderade att kommissionen lägger fram en detaljerad rättslig grund i inledningen till förslaget. På medlemsstaternas önskemål bifogades till beslutsförslaget i början av maj detaljerade förhandlingsdirektiv som offentliggjordes med arbetsgruppens godkännande. Förslaget till rådets beslut om bemyndigande att inleda förhandlingar om ett avtal mellan Europeiska unionen och Republiken Angola om underlättande av

investeringar godkändes av AKS-arbetsgruppen den 6 maj 2021 och av Ständiga representanternas kommitté (COREPER II) den 19 maj 2021. Europeiska unionens råd bemyndigade den 26 maj 2021 kommissionen att inleda förhandlingar om ett avtal om underlättande av investeringar med republiken Angola.

Avtalsförhandlingarna med republiken Angola om ett avtal om underlättande av investeringar inleddes den 22 juni 2021, då den första förhandlingsomgången ordnades. Syftet med avtalet är att förbättra investeringsklimatet för att utveckla och underlätta utländska direktinvesteringar.

2 Avtalets huvudsakliga innehåll

Utkast till samtliga åtta kapitel i utkastet till avtal har delats ut för behandling i medlemsländerna till rådets arbetsgrupp för skötsel av relationerna till länderna i Afrika, Karibien och Stilla-havsområdet (AKS). EU-parten har förhandlat med Angola två gånger, senast den 13 december 2021. Europeiska kommissionens mål är att slutföra avtalsförhandlingarna under sommaren 2022.

Texten till inledningen av avtalet mellan Europeiska unionen och republiken Angola om underlättande av investeringar har ännu inte delats ut. Kapitel I i utkastet till avtal innehåller allmänna bestämmelser: avtalets syfte, omfattning och definitioner. I kapitlet fastställs även behandlingen som mest gynnad nation mellan parterna och åtgärder mot korruption och annan olaglig verksamhet.

I kapitel II fastställs krav på förutsägbarhet och transparens som innefattar krav på offentliggörande av ärenden som hör till avtalets område samt investeringsramarnas och investeringsincitamentens transparens. I slutet finns även bestämmelser om delning av konfidentiell information.

I kapitel III fastställs procedurer, tidsfrister och avgifter för tillståndsförfaranden.

I kapitel IV finns bestämmelser om deltagande och konsultering när det gäller berörda parter för underlättande av investeringar, mekanismer för problemlösning, konsekvensbedömning av investeringar och lösning av tvister.

Kapitel V handlar om investeringar och hållbar utveckling. I kapitlet fastställs en ekonomisk och social utveckling som omfattar hållbar utveckling och skyddet av miljön. Parterna åtar sig att genomföra Förenta nationernas (FN) mål om hållbar utveckling. Parterna undergräver inte sin miljö- och arbetslagstiftning för att uppmuntra investeringar. Parterna använder inte heller sin miljö- och arbetslagstiftning för att utan grund eller fördolt begränsa internationella investeringar. I kapitlet fastställs att parterna åtar sig att följa de avtal som är väsentliga för Internationella arbetsorganisationen (ILO) och FN. Parterna bekräftar även sitt engagemang för investeringar som främjar företagsansvar och jämställdhet.

Kapitel VI handlar om lösning och undvikande av tvister.

Kapitel VII handlar om samarbete och institutionella arrangemang. Med stöd av avtalet inrättar parterna en kommitté för underlättande av investeringar som består av representanter för bägge parter. Kommittén har till uppgift att främja investeringsförhållandena, övervaka genomförandet av avtalet och reda ut och förhindra problem vid tillämpningen av avtalet.

Kapitel VIII innehåller slutbestämmelser. Avtalet träder i kraft den första dagen i den månad som följer på dagen då parterna har underrättat varandra om att de slutfört sina godkännandeförfaranden. Avtalet gäller för obestämd tid. Parterna kan skriftligen underrätta varandra om sin avsikt att säga upp avtalet. Avtalet gäller för obestämd tid. Parterna kan skriftligen underrätta varandra om sin avsikt att säga upp avtalet.

Samtliga avtalskapitel som presenteras ovan har behandlats i rådets AKS-arbetsgrupp. Angolas förhandlingspart har fått alla kapitel med undantag för kapitel VI om lösning av tvister som fortfarande behandlas i AKS-arbetsgruppen. Under den senaste förhandlingsomgången ställde sig Angola positivt till EU-partens textförslag och kom inte med några motförslag. I avtalsförhandlingarna har man dock ännu inte slutgiltigt stängt något kapitel, men EU-parten förväntar sig att slutresultatet till stor del kommer att motsvara de bordlagda avtalstexterna.

3 Avtalets rättsliga grund

Avtalsförhandlingarna förs på unionens vägnar i enlighet med det förfarande som fastställs i artikel 218 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Kommissionen har som materiell rättsgrund framfört artikel 207.4 i EUF-fördraget. Det innebär att rådets beslut om att underteckna och ingå avtal på unionens vägnar ska ske med kvalificerad majoritet enligt artikel 218.8 i EUF-fördraget. Avtalets materiella rättsliga grund kan fastställas i detalj först när den slutliga avtalstexten är klar.

Rådets beslut om att underteckna avtalet förutsätter inte samråd med eller godkännande av Europaparlamentet. Rådets beslut om att ingå avtal förutsätter dock godkännande av parlamentet enligt artikel 218.6 a i EUF-fördraget, i det fall att artikel 207.4 i EUF-fördraget används som materiell rättslig grund. Parlamentet ska informeras om ärendet i alla skeden av förfarandet i enlighet med artikel 218.10 i EUF-fördraget.

Statsrådet anser att kommissionens förslag om materiell rättslig grund är korrekt.

4 Avtalets konsekvenser

Utvecklingen av ett öppnare och mer förutsägbart affärsklimat som uppmuntrar till investeringar i Angola ökar förutsättningarna för en hållbar ekonomisk tillväxt i landet. Det sänker direkt finländska ekonomiska aktörers tröskel att investera i Angola samtidigt som det indirekt ökar möjligheterna för export av varor och tjänster från Finland i och med att den ekonomiska aktiviteten i landet ökar.

Som Afrikas åttonde största ekonomi har Angola handelsekonomisk potential även för finländska företag. Handeln mellan länderna har hittills varit anspråkslös, men investeringsavtalet mellan EU och Angola kan bidra till tätare handelsekonomiska relationer. Dessutom kan diskussionerna mellan EU och Angola direkt främja åtgärderna för att utveckla affärsklimatet i Angola och på så vis skapa positiva effekter även för Finland.

Angola har mycket rika olje-, naturgas- och mineralreserver och mycket skog (nästan hälften av landets yta). Investeringar behövs inom samtliga sektorer för att öka produktionen. Det är

särskilt viktigt att gruvsektorn förnyas för att diversifiera landets ekonomi. Finland är relativt väl känt i Angola: i synnerhet Finlands kompetens när det gäller undervisning, skogssektorn, ren teknologi och administrativa förfaranden har betydelse. Ur Angolas synvinkel är Finlands starka sidor även produkternas höga kvalitet och hållbarhet. Exportpotential finns således inom bland annat telekommunikation, meteorologi samt energi-, undervisnings-, skogs-, sjösäkerhets- och hälsotekniksektorerna.

Utmaningarna och riskerna i affärsmiljön i Angola är betydande, så för att finländska företag ska klara sig på den krävande marknaden krävs ingående kännedom om tillvägagångssätten i Angola. Även om de direkta konsekvenserna för Finlands ekonomi inte märks omedelbart kan investeringsavtalet ändå skapa positiva verkningar för handelsrelationerna och samarbetet mellan EU och Angola.

Detta avtal om underlättande av investeringar är det första i sitt slag. EU överväger liknande avtal med andra afrikanska stater.

Även om Angolas kreditvärdighet har höjts och den ekonomiska situationen har förbättrats lider företagen fortsättningsvis av problem i synnerhet när det gäller bristen på skälig finansiering. Exportkreditfinansiering har i praktiken inte varit ett konkurrenskraftigt alternativ med tanke på omständigheterna i Angola. Om man med avtalet för underlättande av investeringar kan påverka finansieringens pris kan finländska och andra EU-aktörer ha bättre möjligheter att klara sig i Angola. Den offentliga förvaltningen i Angola är särskilt intresserad av Finlands kompetens när det gäller digitala lösningar.

Avtalet medför inte några direkta konsekvenser för statsbudgeten.

5 Avtalets förhållande till finsk lagstiftning, grundlagen och grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter

Avtalet kommer enligt den nuvarande bedömningen att innehålla endast sådana bestämmelser som hör till EU:s exklusiva befogenhet. En slutlig bedömning av fördelningen av befogenhet kan göras först när förhandlingarna har avslutats och avtalstexten är klar i sin helhet.

6 Ålands behörighet

Avtalet kommer enligt den nuvarande bedömningen att innehålla endast sådana bestämmelser som hör till EU:s exklusiva befogenhet. Förhållandet till finsk lagstiftning liksom även Ålands behörighet måste dock bedömas närmare i ljuset av den konkreta avtalstexten.

7 Behandling av avtalet i Europeiska unionens organ och andra medlemsstaters ståndpunkter

EU:s ståndpunkter har beretts i rådets arbetsgrupp som sköter relationerna till länderna i Afrika, Karibien och Stillahavsområdet (AVS) samt i rådets handelspolitiska kommitté. Europeiska kommissionens mål är att slutföra avtalsförhandlingarna under sommaren 2022.

Riksdagens ståndpunkt ska enligt statsrådets nuvarande uppskattning bli tillgänglig under sommaren.

8 Nationell behandling av avtalet

U-skrivelsen har behandlats i ett skriftligt förfarande i handelspolitiska sektionen 16–20.6.2022.

Till riksdagen översändes en utredning om förslaget till förhandlingsmandat genom E-skrivelse E 67/2021 rd av den 27 maj 2021. Stora utskottet ansåg i enlighet med utrikesutskottets synpunkt att skrivelsen inte ger anledning till åtgärder.

9 Undertecknande av avtalet, provisorisk tillämpning och ikraftträdande

Så länge förhandlingarna pågår saknas uppgift om när undertecknandet ska ske. Man har dock enats om avtalets ikraftträdandebestämmelser, enligt vilka avtalet träder i kraft den första dagen i den månad som följer på dagen då parterna har underrättat varandra om att de har slutfört sina godkännandeförfaranden. Avtalet gäller för obestämd tid. Parterna kan skriftligen underrätta varandra om sin avsikt att säga upp avtalet.

10 Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet ser det som ett viktigt mål att förbättra investeringsklimatet och främja utländska direktinvesteringar inom ramen för avtalet mellan EU och Angola om underlättande av investeringar. Statsrådet understöder att ett investeringsavtal ingås med Angola.